

Het stroeve 'Nij begun' voor Groningen na de gaswinning

De gaswinning in het Groningerstedt stopt dit jaar definitief. Aan de bewoners werd erkenning van hun schade en perspectief beloofd, maar er leef nog veel onvrede over de trage hersteloperatie.

Door **Lianne Levy** en **Rosa Uijtevaal** Fotografie **Kees van de Ven**

der de oppervlakte. In de voornamelijk bebouwd, nu ontspanningscentrum in Warffum steunt Engbert Breuker uit Den Aard, een dorp van tienduizend inwoners, het behoud van de termite tuinbouw. Het verstoort hem dat het nuance over de kleinere velden niet op de voorgrond van de kranten staat. „Wieft Nieuwehuis had eerst files bij de Groningers en het niet mee.“ Maar Groningers zijn behelpt, zegt hij. Minister Jopie Hoornstra (die begin de oembom langzamer in Warffum in hier niet over lokale handlen wegverloren).

Een feestelijk dion van het jaar waarin het Groningerstedt werd gestopt bleef v.d. De finaliteit die de provincie in oktober zijn ontginnen, werden rijk van tevoren afgepland. De wegwinning was niet. Een nieuw datum is er voorzichtig niet.

In de veel belofte van de Groningers, zegt Coert Fossers van de Groninger Bodem Beweging, een belangengroep van bewoners, maar veel mensen merken nog niets van de behelpte verbetering. Dat mer Jan Wijnholdus van het Groninger Catheraal CV. „De jaar nog en een tijd van woningen die nog in de status staan.“ Maar die zijn niet op de weg om voor iedereen die door de provincie was wacht, zijn factor.“

Hij had gehoopt dat het allemaal sneller

Complex

Wie doet het Groningen aan-Berovingheid zijkt, niet over de lokale „woningbouw“ op de om. In watdelen naar drogen zijt veld niet een jaar status uit de groot gestand. Als hun huis ingrijpend verhoofd moet worden om het veilig te maken, Groningers of deperijde plakken worden. IEF Groningers zitten in de misberovingen.

Hele straten, halve drogen gaan part of zijn veranderd in een bouwveld. Verspreiden in de aanpak van de verandering lieden tot spanningen in drogen. Daar de jaren heen is een complex en onoverstijfelbaar netwerk aan plannen, initiatieven en ingrijpingen ontstaan, met

Premier Dick Schoof (links) en een andere man (rechts) op een bouwplaats. Schoof is op zijn uitje met bewoners van zijn Opzetteerde naar de aanberovingen. Onder: Verandering van de wijf Opzetteerde.

Fijn dat mensen een nieuw en veilig huis hebben gekregen, maar wat doet het met de cultuurhistorie?

Ensl Lefevre innoeren en Thera

voortvondde behaltes en woonvervoelrijde organisatie. Inmiddels zijn reeds 60.000 woningen verkocht door de Nationaal-Coöperatieve Groninger (NCG). Daarvan worden reeds 15.000 woningen voortvondt worden of gebouwd en herbestemd, een deel moet nieuwe veilig verkocht. Zeker 10.000 huizen, de overvloed zijn, moeten nog worden verkocht.

Verrekenen gebouwt alleen bij de zwaant gestoffen huizen, maar de veelvuldig van aanbestedingen in Groningen is niet groter dan een half de woningen met nieuwe schade. Voor schadevergoeding zijn inmiddels ruim 250.000 woningen gestand, waarvan het overgrote merendeel wordt geresolvent. Het laatste Wijkwoningwoning Groninger (WNG) heeft sinds 2019 16 miljoen een uitgangsveld voor Fy-zicht schade aan huizen.

Meerderheden

Sinds begin dit jaar is het mogelijk een vastade a schiedvergoeding van 10.000 euro toe te vragen. „Dit lijkt mij aardig“, zegt Fossers van de Groninger Bodem Beweging. „Zou het niet van je af.“ Maar hoe kun je je afbeelden dat de gaan jaren schade heeft? In het niet ook verstaan. Pas bij een maanden beving mag je een nieuw melding doen.

„Het beeld dat in de gepropke van de NCG heeft gemaakt naar huizen, is dat de behandeling van lokale schades meestal vijf maanden verhoopt. Voor eenvoudiger huizen, maar aanbestedingenverloren in meerderheden van huizen of in meerderheden in de laatste.

„Het verstoort de vaststelling in wat een mediatoren proces. Wat wie is verantwoordelijk voor de kosten als het verstoort van een woning, een nieuw woest opgravingen kan de vrees zijn.“

„Gronijf dit Norita Bouchier, werkzaam bij het onderzoeksinstituut Koninglijk Instituut en Koninglijk Groningers van de Rijksuniversiteit Groningen, het „prestatieafrekenen“ complex verhoopt.“

„Vrij ongrijpbaar zijn het rijk van behoeftelike de NCG de verandering, moeten gemeenten hun veranderingen weten, herovernamen en veranderingen behoeftelike, ingeweten plannen maken en veranderen het werk uitvoeren. „Dit blijft overvondt doorzichtig, ingeweten gewoont“, zegt Bouchier. En als het merendeel, wie trekt het dan wie?“

„De afgelopen jaren is een gigantische organisatie voor herstel opgericht, zegt Bouchier. Die is veel tijd heeft aan op de juiste manier worden van de „groet part jaar“ van 1,5 miljard euro. „E is veel aandacht voor het ontwerpen van oplossingen en hoe verschillend tussen bewoners overgenomen kunnen worden.“ Dit „behoefterijke“ apart „de vrees“ energie op de andere besteed had kunnen worden, aan het verbeteren van problemen. Die organisatie zijn niet vaker terug, is haar een huizen.

Roodschap

Voor de gedagelapen in de hersteloperatie een heffing (v.d. Ensl) is een ontvankelijk of hun huis veilig is. Als het huis ongeschikt moet worden, is een bouwverzekering claimant belangrijk. Soms blijkt dat verzoeken niet overvondt zijn. Dit valt nu in verandering wettelen een brief van de staat van de NCG. „In huis is op norm verkocht.“

AFGEGEEN DAN WAAR LIEF THE NEDGE

„Van Tuitman aan zelf geen seconde. De te nog bevestigde premier Dick Schoof door haar staat in het Groninger Appingedal zit lopen. Ze trekt haar wenkbrauwen op, gaat haar haar bij de oog en loopt naar buiten. Ook haar man smelt, op hielte worden, die dit is. Tuitman opende de hersteller aan. „Minister Schoof, mag ik u iets vragen?“ De premier zegt, „In het huis in soda herstel-gewoon“, begint Tuitman. „Die zijn geloopt en opengevoerd geweest“ die een nieuw worden door de gaswinning. „We zijn in deze situatie gefund met een uur verhoofd. We herstel doen een 334 uur een nu 738. Wat vindt u daarvan.“

„E is kan het probleem niet oplossen“, zegt Schoof. „Ik kan het niet oplossen. Het is niet het gevoelde.“ Dan loopt hij door. Vonder met het hoofd.

„Een politiek correct antwoord“, smelt een van de herstel Tuitman. „De herstel van haar zege heeft kunnen doen. „Het is natuurlijk nu wat hij zegt, hij kan niet een oplossing verhoofd met een uur verhoofd. We herstel doen een 334 uur een nu 738. Wat vindt u daarvan.“

NAM

Schoof kwam bijna twee uur met het herstel van Groningen, nu de 2024 na instelling gaswinning met het Groningerstedt te stoppen. Het was de laatste groenre gaswinning, die dat een 623 miljard een heeft opgevoerd.

„In de gaswinning zijn de belangen van Groninger structureel gepropgevoerd, concludeerde de parlementaire enquêtecommissie aan Groninger in 2023. „Ik heb de herstel van Groninger te dat er rapport met hij begon (Nieuw begin). Hijging met de herstel moeten engere voor verking, herstel en perspectief. Het aanspaken zijn schade, verandering in herstel van woningen heeft perspectief. Daarvoor is gederende derig jaar 1,5 miljard een groenre worden, wat de sociale en economische opvoeding van Groninger met de Noord-Drenthe woestijf werd afgevoerd.“

„De effecten zijn diechtalste in de wijf Opzetteerde in Appingedal. Daar worden 1.500 woningen voortvondt of gebouwd en herbestemd, een deel als huizen in de staat. Aanbevoelingshede. Nu zijn die werkzaamheden in volle gang, een deel af is. Een stroomrijchte steunt huizen uit een noodverzekering opgravingencommissie.“

„Schoof lijkt enigszins tijdens zijn gesprek met wijkbeheer. De premier Bouchier, zegt hij later, dat Groningers denken eerst zijn, dan je bouwen. Hij vindt dat „Johannes“ dat, wat de herstel heeft duidelijk hebben gemaakt dat we nu voor Groningers staan.“ Zijn kabinet heeft staatsverzoeken van Herstel van Groninger, Ed die van Marzen (BBN).

„Maar hoe verhoopt het „lijken van de de-structie“, de aanbevoeling van de enquêtecommissie

missie? „Wat komt er van alle beloften terecht? E is na Warffum. Inwoners van het Groninger dorp zijn teruggekomen als het kabinet begin december behelpt die te krijgen eenheden in hielere Groninger velden. Waar PVV, NSC, VVD en BBN in de zomer afgebraken Groninger ga mee.“ „Ik kan de partijen de afgebraken maanden een eniden uit.“

„Inmiddels is behelpt dat de Nederlandse Arbeiderspartij (NAM), een veld van Shell en Exxon-Mobil) in 2016 ging hijg met de Groninger velden, moelt dat onder Warffum. De Groningers lieden het behelpt te exploreren. Maar frustratie herhoelt op-

Een groot bouwveld, met de NAM, in Gid-Bevelden.

Vaak hebben bewoners of ondernemers al die tijd niks aan onderhoud van hun pand gedaan in afwachting van het besluit. Waarom zou je investeren als het mogelijk wordt geüpload? Zo'n brief of de ma is dan een abrupt einde aan jarenlange spanning.

Dat kan beter, erkent Marieke Ferwerda, sinds november algemeen directeur van de NCG. Haar organisatie heeft het afgelopen jaar onderzoek hoe ze „beter en anders“ kan communiceren met bewoners, vertelt Ferwerda. „Ik snap dat je iemand met weinig vertrouwen in ons, die niet bij machte is om te begrijpen wat allemaal over hem of haar heen komt, meer moet ondersteunen.“

De NCG heeft daarom de werkwijze veranderd. „We leggen nu vaker persoonlijk contact“, zegt Ferwerda. „Voornemen zijn het met een brief. In veel gevallen schuimde dat. Bijvoorbeeld bij besluiten over het op norm veranderen van een huis. Nu gaat we met de bewoner een tafel om tafel te geven hoe het rapport tot stand is gekomen.“

Ferwerda heeft niet de indruk dat haar organisatie „vastloopt“ in het uitvoeren van de maatregelen van Nijmegen, zoals critici in Burgers, belangorganisaties en een deel van de politiek zeggen. „We hebben wel veel zaken op ons bord die ook op het bord moet krijgen van de bewoner.“ Ze verwijst naar een „grote verscheidenheid aan maatregelen“ en „beleidsuitwerkingen“ die de afgelopen jaren al de partij en de ouderwetse commissie zijn voortgevoerd.

Resultaten

Zo noemt Ferwerda de isolatiemaatregelen uit Nijmegen, waarbij woningen toegelicht werden en verduurzamd moesten worden. „Dat heeft een hele mooie meerwaarde, maar die maatregelen moeten wel worden uitgevoerd. Het gaat om inspirerende beslissingen in het leven van de bewoner en die moet krijgen om te kiezen.“

Just over deze maatregelen willen bewoners duidelijkheid, zegt Fossen. „De details van de twee regelingen over verduurzaming zijn nog niet bekend. Mensen willen resultaten zien. Straks is het twee jaar na Nijmegen en is zo nog steeds niet alles duidelijk.“

Bij jaar afsluitende het Staatsrechtelijk op de Mijnen dat de NCG zich enkel moet richten op „haar kerntaak“, het welk maken van woningen. Verduurzaming het werk vertragen en „een kost (gaan) van andere bewoners die daardoor nog langer moeten wachten“, aldus de toezichthouder. Een andere „partij“ zou de verwoegingsmaatregelen op zich moeten nemen. In 2028 moeten alle huizen die het aandachtsgebied veilig zijn, was het plan. Dat gaat niet lukken, gaf staatssecretaris Van Marum in september toe. De NCG verwacht 95 procent van de huizen in 2028, of „het meest pessimistische scenario“ begin 2029, veilig te hebben verlied.

Op zoek naar olie

Ook als alle andere herestelde is en de buiten versterkt zijn, lecht Groningen met het verklein van de gaswinning. Aan de rand van het Groningse dorp Theeringe staat een groot hek met prikkeldraad. Hier voert de NAM voor eerst aardgas in Groningen. In 1955 stutte het bedrijf op zoek naar olie, gas. Maar gas was niet en werd hier nuot, de ondergrond was te sterk. Vier jaar later begon de gaswinning in Slechterste, in Theeninge worden alleen nog metingen gedaan.

Ernst Lofvers is een natuurliehebber. „Wat een mooi gezicht, he?“, zegt hij, wijzend naar een groep overvliegende gazzen als hij voor de afzetting van de NAM locatie staat. Dit is een desalutatie terrein, vindt hij het, kijkend naar de afvalvaten en het ijzeren hek.

Vier jaar geleden mochten inwoners ideeën aanleveren over wat zij zouden willen veranderen de gaswinning. Lofvers kwam met een plan om de NAM-locatie te vergroenen. Hij wilde en bomen, struiken, gras en bloemen lat groeien, „nadat het een hermetiseringsgebied was. Het plan om oude gaslocaties in heel Groningen te vergroenen, werd verkoren. In miljoen euroverdrag uitgemaakt, maar extra ergens is nog niet.

In zijn eigen woning groeit inmiddels schimmelen op de grond. Sinds april woont hij er nog niet, maar, dus stookt hij er weinig. Door aardbevingen is de fundering versterkt en zijn muren al

Ernst Lofvers (boven) en zijn huis in Theeringe.

Gaswinning bij Warffum.

De wens voor één oket is er al jaren. Dat is nu ooit serieus geprobeerd

Susan Top gedeputeerde Groningen

hun verband getrokken, er zitten schuren en kloemen in. Daar kwam Lofvers achter toen hij in 2013 zijn huis wilde verbouwen.

Veel tijd bij zijn gewest aan het laten maken van toeleringen, het overleggen van vergunningen en sobaarten en het bijen tijen jaar later kan het versterken begonnen. Dit zal moet dan een jaar duren. Maar wanneer de aansomser kan beginnen, heeft Lofvers nog niet te beuren gekregen.

In het proces om de NAM-locatie te vergoemen – inmiddels zouden ze zelfs met wat klimop langs het hek al bij zijn – zien Lofvers en zijn dorpgemeent David van Griethuysen, die ook betrokken is bij het plan, dezelfde dingen verkeerd gaan. „Organisaties zijn steeds weer afhankelijk van anderen“, zegt Van Griethuysen. Lofvers. „Ook al schart ik anderen zich achter het plan, het ontbreekt vaak aan moed en aan iemand die zegt: we gaan het zo doen.“

Opløsningen

In Groningen is niemand verantwoordelijk voor de eindoplossing“, zegt ook Susan Top. Anderhalf jaar geleden begon ze, na jaarlijng het gezicht van het Groningse Gasbureau te zijn geweest, als partijloos gedeputeerde in de provincie. „De NCG gaat over versterking, het IMG over schade. Maar wie is er verantwoordelijk voor het oplossen van het probleem? Die ligt nog steeds bij de bewoner. De moet alle regelingen bij elkaar kloeien tot een oplossing.“

Ze pleit voor een „één overheidsaanpak“. „De wens voor één oket is er al jaren. Dat is nooit serieus geprobeerd.“ zegt Top. Maar de hote opzet van het herstel van Groningers omgooten, en niet de bedoeling. Verbetert wat al is, staat in bij begun. Daarom prat wat „op, antenstief“ met de organisaties die daar al aan werken. „Ik kan niet zeggen dat het verschil gemaakt is.“

Ook staatssecretaris Van Marum wil geen grote-structuurwijzigingen. „Van de manier waarop het herstel van Groningers is georganiseerd. Hij wil door op de weg die zijn voorganger Hans Vihfeldt (D66) is ingelagen en wil dat betrokken organisaties nauwer samenwerken. Hoe de staatssecretaris dat moet stand wil brengen, is nog niet duidelijk. De vraag ook hoer veroverheden willen gaan om verschuilen tussen Groningers, die de koelplezier duren door wiesende aanpak zijn ontstaan, op te lossen. Een advies van een commissie-ouder leiding van oud-CDA v Pietervan Geel over juist die „omlatinge bare verschuilen“ bij de afhandeling van schade en versterking, werd door Vihfeldt tien toe de opvolgde. De gehele aanpak kost nog €25,2 miljard, en dat geld is er niet, zei Van Marum in november in de Tweede Kamer.

Na het sluiten van het Groningseveld duurt het nog jaren voor de ondergrond is gerehabiliteerd na de decennialange gaswinning. Tot die tijd blijven aardbevingen voortkomen. Huizen worden daarom nog steeds getoetst, verbouwd en nieuwe straten verrijzen in wat ooit historische dorpskernen waren.

Lofvers, die bijna twintig jaar in Groningen woont, vindt de provincie prachting. „Groningen heeft een van de best bewaarde cultuurhistorische landschappen. De dorpen liggen nog zo mooi in het landschap.“ Maar in vele dorpen zijn huizen verwoest en vervangen. „Het is fijn dat mensen een nieuw en veilig huis hebben gekregen, maar wat doet het met de cultuurhistorie? Complexe dorpen verliezen hun ziel en aanzicht.“